

Apunts a
contrallum

J.C. Romaguera

Personatge representatiu d'allò que s'anomena "realisme poètic", moviment del cinema francès d'abans de la Segona Guerra Mundial, juntament amb Julien Duvivier i Jacques Feyder, el cineasta Marcel Carné és l'autor d'una filmografia que mereix una acurada revisió; és una figura que ha vist com el pas del temps li ha anat imposant dues allargades ombres cinematogràfiques que l'acompanyen perpètuament. Per una banda, el fet de ser coetani del cineasta més important de la primera meitat de segle XX, Jean Renoir, i del cineasta maleït i mític, Jean Vigo, ha contribuït al fet que les aportacions no hagin estat reconegudes com calien, i no em refereixo a una reivindicació que l'elevi a l'alçada dels dos cineastes esmentats. Per altra banda, però, el fet d'haver col·laborat amb el poeta Jacques Prévert, guionista dels seus films més importants pel que fa al reconeixement de la crítica i a la resposta del públic, tampoc ha suposat una ajuda, sinó tot el contrari, a l'hora de combatre el sentenciat prejudici consistent en posar en dubte la capacitat de Carné com autor cinematogràfic.

Tipificat com a director pertanyent, i en certa manera fou ell qui aporta els millors films, a l'esmentada corrent del "realisme poètic", les seves pel·lícules més celebrades, al marge de *Les enfants du paradis* (1945) que és un cas a part, com *Hôtel du nord* (1938), *Quai des brumes* (1938) i *Le jour se lève* (1939) responen a una sèrie de trets comuns. En definitiva, es tracta de pel·lícules que centren la seva mirada en les històries de persones que pertanyen a les classes socials més marginals, des de proxenetes a desertors passant per delinqüents i tota una tipologia extreta dels llocs que recorreran els films: tavernes, motels de mala mort, carrerons insegurs, etc. Tot un món, fins aleshores poc present en les pantalles cinematogràfiques, que serà observat des d'una doble perspectiva. Per una banda, aquella que aporta unes dosis de lirisme i que molt té a veure amb cert esperit romàntic; per altra banda, lligant amb això últim, aquella que predomina i que no és altra que la visió fatalista que es deriva d'unes històries tràgiques en què la felicitat esdevé il·lusòria i tan sols es fa pa-

Marcel Carné: el vehicle de Jacques Prévert

lesa un concepte ombrívol del món i pessimista del home. Així doncs, *Quai des brumes*, desenvolupada a la zona portuària de Le Havre, es tanca amb el tràgic final de Jean tot just quan intentava fugir cap a Brasil amb Nelly.

Un univers, aquest, que sempre s'ha qüestionat si pertanyia més al director o, en realitat, era més una creació pròpia del seu guionista, Jacques Prévert. Havent la Història del cinema decidit que la tutoria calia concedir-la a l'escriptor, cal dir que el principal argument no resulta d'allò més convincent. El fet de destacar la major presència dels elements poètics sobre els elements realistes, utilitzats aquests com elements únicament identificatius pel públic i com ambients adients per desenvolupar drames pessimistes sobre la degradació humana, no és resultat de la imposició de la figura artística de Prévert sobre la figura artística de Marcel Carné. Sobretot hi ha una qüestió molt a tenir en compte com és el fet que Prévert sigui reconegut, precisament, com un poeta que baixa al carrer, no ja per observar els esdeveniments quotidians des de la distància, sinó per participar-ne. Així doncs, si bé és cert que el poder del drama es nodreix millor del

romanticisme fatal que no pas de la vida diària, també cal tenir en compte la importància que té per al poeta l'ambientació de les històries.

El treball d'ambdós, guionista i director, és d'alguna manera el resultat d'un matrimoni cinematogràfic molt ben avingut, però en el qual crec que Prévert porta més els pantalons. En els films de Carné es revela, en tots els aspectes, l'univers del poeta francès, la dimensió del qual s'acaba imposant en cada un dels fotogrames del film. Mentrestant, Marcel Carné queda relegat al paper, importantíssim cal reconèixer-ho, d'exemplar il·lustrador. Una magnífica *mise en scène* que, per una banda, retrata tota una sèrie d'elements als quals s'ha fet menció abans i que, per altra, perfila amb precisió el contorn dels personatges, dotant-los d'una presència més real. Però a la vegada la poesia de Prévert troba un contrapunt idoni en la planificació de Carné, que, en la mesura que s'evidencia elegant i fins i tot vistosa, buscant per moments embellir l'escena, contribueix a dignificar més els personatges, concedint-los un respecte, i a atorgar major esplendor poètica els magnífics diàlegs escrits per l'autor de *Paroles*. ■